

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורר

פורים שחל בערב שבת

ענינא דיומא: בגיליון שלפנינו נלמד בעו"ה, האם ואיך ראוי לפרוס מפה ולקדש בסעודת פורים שחל בערב שבת?

השנה שנת תשפ"א, חל י"ד אדר-פורים דפרזים ביום שישי (לכני כרכים ביום זה מתחיל 'פורים המשוש' המציאות של פורים בערב שבת אינו מצוי כל כך בפרזים, הפעמים הבאות שפורים דפרזים יחול ביום שישי - תשפ"ה, תת"ה, תת"ו. לכני המוקפים יותר שכית שיחול פורים בערב שבת - בשנה הבאה תשפ"ב, והפעמים הבאות - תשפ"ט, תשצ"ב, תשצ"ו, תשצ"ט, תת"ב, תת"ג, תת"ד, תת"ט.

והשאלה, מתי ראוי לאכול את סעודת פורים, לפני חצות, אחרי מנחה גדולה לפני תשע שעות, כל היום עד השקיעה, להתחיל לפני השקיעה ולפרוס מפה ולקדש?

מה צריך לדעת כאשר באים לקיים 'פורס מפה ומקדש', כיצד יקיים סדרו כהלכה, (הדלקת נרות, קידוש, לחם משנה, קבלת שבת, מעריב, ברכת המזון, ועוד), פורס מפה האם רק על הלחם משנה או על כל השולחן, צריך לחזור ולברך הגפן והמוציא או לא, האם חייב לאכול פת אחר הקידוש, בברכת המזון האם אומרים על הניסים וגם רצה, או רק רצה, או רק על הניסים?

בדף היומי עומדים להתחיל פרק ערבי פסחים, שם מבואר כל הסוגיא של פורס מפה ומקדש, ביום ראשון ט"ז אדר (יום משתה ושמחה של פורים המשוש דמוקפים), ואם כן הוא ענינא דיומא, גם מצד הדף היומי.

טעימה מיערת הדבש: אינספור מאמרים ספרים וקונטרסים, ביארו בטוב טעם ודעת הלכות 'פורס מפה ומקדש', ואי אפשר להקיף את הכל, ומכל מקום נציין חלק ממראי המקומות שנועדו בהם רבות ויישר כח לכל העוזרים: **מנחת שלמה** (תנינא סימן יד אות ב), **הג"ר שריה דבליצקי זצ"ל** (פורים משושל מהדורה ה' עמוד יז), **הג"ר שמחה רבינוביץ שליט"א** (פסקי תשובות סימן רעא אות יד).

קונטרסים: מאת **הג"ר נחום אייזנשטיין שליט"א** (קונטרס סעודת פורים בערב שבת קודש 11 עמודים) **הג"ר שלמה לאבל שליט"א** (קונטרס פרישת שלומים 60 עמודים), **הג"ר יצחק רייטפארט שליט"א** (קונטרס בדיון פורים המשוש).

מאמרים: מאת **הג"ר חיים יצחק פרוש שליט"א** (חקר ועיון עניני פורים עמוד 41 - פורים תשע"ח) **הג"ר אברהם חיים אייזנשטיין שליט"א** (קונטרס בירורי הלכה הלכות שבת סימנים ג' ד' ה'), **הג"ר חיים שולביץ שליט"א** (וייעודם קובץ יב עמוד 50), **שולחן המערכת** (מוריה שבת תשע"ח), **הג"ר מאיר כהן שליט"א** (לוח מתמידים תרומה תשפ"א עמוד 15), **הג"ר יצחק מאיר רושצקי שליט"א** (אור הגנוז - גור, אדר תשפ"א עמוד 16), **הג"ר מתיאלי דייטש שליט"א** (קובץ מה טובו אהליך יעקב גליון יג) **והג"ר יום טוב זנגר שליט"א** (שיעור ליל שבת פרשת תרומה תשפ"א), **הג"ר בן ציון הכהן קוק שליט"א** (מכתב מאדר תשפ"א).

יהי רצון שנוזה לקבל את סגולת הפורים והשבת כהלכתו ככל משפטו וחוקתו, וכפי סדר השפעת העולמות.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'פורס מפה ומקדש בפורים'

1. זמן הסעודה

קודם חצות: לדעת הרמ"א (תרצה סעיף ב), כאשר חל פורים ביום שישי, יאכל הסעודה בשחרית קודם חצות (בשבת תשפ"א 11:53) מפני כבוד השבת, **ובמשנ"ב** (ס"ק י) היינו קודם חצות היום לכתחילה. והעידו הגרש"א **אורבאך זצ"ל** (נטעי גבריאל פורים המשוש כג הערה ה), **והגר"ש אלישיב זצ"ל** (יבקשו מפיהו פורים פרק יא), **והג"ר יוסף ליכרמן שליט"א** (שו"ת משנת יוסף חלק ז סימן ס), שמהגה ירושלים מקדמת דגא בפורים שחל בערב שבת, לערוך את הסעודה קודם חצות, ואם התחיל קודם חצות רשאי לסיים אחר חצות.

קודם שעה עשירית: **המשנ"ב** ציין למה שכתב **בד אפרים** (בהגהות על הרמ"א), בשם **תשובות מהרי"ל** (סימן נו אות ח), שאפשר לכתחילה עד תחילת שעה עשירית (בשבת תשפ"א - 2:44).

בדיעבד - אחר שעה עשירית: משמעות הרמ"א (סימן רמט סעיף ב), **והמשנ"ב** (סימן רמט ס"ק יג), וכן מפורש **בערוך השולחן** (סימן רמט סעיף ז), שבדיעבד אם לא התחיל קודם שעה עשירית, יכול לאכול את סעודת פורים גם מן המנחה ולמעלה, כיון שהוא סעודת מצוה בשעתה, ואין לדחותה מפני סעודת שבת. ויתפלל מנחה קודם הסעודה.

2. פורס מפה ומקדש

עריכת השולחן: מבואר **בגמ'** (פסחים דף ק), **וברשב"ם** (שם) אמר רב **יהודה אמר שמואל** האוכל סעודה בערב שבת והחשיך היום, פורס מפה ומקדש. ולאפוקי מרבי יהודה שצריך להפסיק ולסלק את השולחן, ונוקט מעיקר הדיון כרבי יוסי שלא צריך להפסיק כלל, ומחמיר שלא יאכל עד שיקדש.

לכבוד שבת או לסימן: לדעת **הרשב"ם** (שם בפירוש הראשון) הטעם לפרוס מפה ב'פורס מפה ומקדש', כמו בכל שבת, שצריך לכסות את הפת שעל השולחן בשעת קידוש, כדי שתבוא הסעודה לכבוד השבת. וטעם נוסף (שם בפירוש השני) כי פרישת המפה על הלחם נחשבת כאילו מסלק את השולחן, כעין סברת רבי יהודה שצריך לסלק את כל השולחן קודם קידוש. לדעת **פסקי הרי"ד** (פסחים דף ק), פורסים מפה לסימן שאסור לאכול עד שיעשו קידוש, כי כבר קדש היום.

3. ברכת היין והפת

דעות הראשונים: **הבית יוסף** (סימן רעא ד"ה ויש אומרים) מביא מחלוקת הראשונים האם בפורס מפה ומקדש צריך לברך

המשנ"ב שלא לחזור מדין 'ספק ברכות להקל', ולכן כדי שיוכל לומר על הניסים בברכת המזון, עדיף שלא 'ימשיך סעודתו אחרי כניסת שבת.

[ויש לציין שלפי מסקנת המשנ"ב, אם כבר אכל סעודה אחרת ביום, לכאורה אינו חוזר בשביל הזכרת על הניסים, ואם כן אדם שכבר אכל סעודה ביום הפורים בבוקר, יכול לפרוס מפה ולקדש ובברכת המזון לא יזכיר על הניסים]. עוד הוסיף הג"ר אביגדור נבנצל, שאם אכלם ביחד היו כעין מצוות חבילות שמקיים בסעודה זו וגם סעודת פורים.

לדעת הג"ר דוד יוסף שליט"א (הלכה ברורה סימן רעא אות לב, תורת המועדים הלכות פורים סימן יא אות ו), וכעין זה כתב הג"ר יצחק יוסף שליט"א (ילקוט יוסף סימן רמט אות ג), כל השנה אסור לקבוע סעודה סמוך לשקיעה, אך בפורים שחל ביום שישי, מותר רק אם עדיין לא אכל סעודת פורים, אך לכתחילה צריך להקדים את הסעודה כמה שבאפשר. ומאידך מביא שם (בהקשר) את דברי המאירי ועוד הרבה פוסקים וגדולי ישראל שנהגו לכתחילה לקבוע סעודה סמוך לשקיעה ופורס מפה ומקדש, ואדרבה יש בזה מעלה שיהיה סעודת שבת וגם סעודת פורים.

5. הנוהגים לפרוס

פורס מפה ומקדש: כתב המאירי (כתובות דף ז:), ואף אנו ואבותינו נוהגים בפורים שחל להיות ערב שבת, שממחליין בסעודה מבעוד יום עד שיקדש היום, ופורסין מפה ומקדשין וגומריין את הסעודה ומזכירין בה של פורים. וכן הובא מנהג רבינו פרץ (מוריה קובץ רב עמוד יא) שראשי לפרוס מפה ולקדש ויאמר על הניסים. וכן נוקט בספר נהר מצרים (הלכות פורים אות יג), שהמנהג היפה והנעים לאכול הסעודה אחר תפילת מנחה סמוך לשקיעה ולפרוס מפה ולקדש ולומר על הניסים, וכפי שכתב המהריק"ש (הגהות מהריק"ש סימן תרצה), וזו היא הדרך היותר ישרה, וכן נוהגים בעיה"ק ירושלים ת"ו, וכן אהנונו נוהגים, וכן נוהגים רבים מאד י"ו וחושבי שמו. [יתכן שהמאירי והנהר מצרים היה ברור להם כל הפסקת ההלכות, ולכן נהגו כך, אבל לדידן שכרוך בכמה ספקות אין לנו מכאן ראייה]. ובנבית יוסף (סימן תרצה) הביא את המנהג לפרוס מפה ולקדש. ואף המנהג לאכול בבוקר, וסיים "והכל לפי המנהג". ועל זה כתב בדרכי משה (אד"ת ז) שבמנהגים שלנו (ר"א טירנא פורים עמוד קס) דיש לעשותה בבוקר.

הרב קדושים זצוקים נהגו לערוך פורים 'טיש' ולקיים בו את דין פורים מפה ומקדש', כגון האדמו"ר האמרי אמת מגור זיע"א (והיו אומרים קבלת שבת באמצע הטיש, ומעריב היו שנים שהתפללו באמצע הסעודה והיו שנים שהתפללו אחרי הסעודה, ואף היה נוהג שאחד מהסעודה היה מוציא את הציבור בקידוש וברכת הגפן והמוציא, אור הגנוז אדר תשפ"א עמוד 14), וכן העיר הג"ר אליעזר מנחם שן שך זצ"ל (קונטרס משנתם תשע"ב) שכן היו נוהגים בסלוצק אצל הג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל והוסיף הגרא"מ שך שבארץ ישראל אי אפשר להנהיג כן, האדמו"ר מקאפיטשניץ זיע"א (אביר הלכות עמוד רלא), הרה"ק בעל השבט מיהודה זיע"א (זכרונם לברכה חלק א עמוד תשסו), הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זיע"א (שם), האדמו"ר מקובלין זיע"א (מנחת אהרן עמוד תנג), אדמו"ר בית רוזין זיע"א (קטית מלך עמוד קיח), והיו מתפללים קבלת שבת ומעריב באמצע הסעודה, ובברכת המזון היו אומרים רק רצה). ויהרר שלא יפסיק 72 דקות מהפסקת האכילה עד המשך הסעודה.

וביאר בספר משאת בנימין (עמוד רצג), שיש בזה ענין לפרוס מפה ולקבל השבת בתוך הסעודה, כדי להמשיך את האורות בתוך עולם הזה. וכתב בפסקי תשובות (סימן רעא אות יד), שאין לפרוס מפה ולקדש, אבל אם התאחד ע"ה סמוך לשקיעה, ראוי לפרוס מפה ולקדש, כדי שיאכל סעודת שבת לתיאבון, שכל זמן שלא הפסיק סעודתו האינטומכא פתוחה לאכול.

ולענין על הניסים, העיד הג"ר בערל שיינברג זצ"ל (אור הגנוז עמוד 14), והג"ר מתתיהו זיטש שליט"א (קובץ שור טובו אהליך יעקב גליון יג) שנהגו החסידים לומר על הניסים ורצה, ולא חששו לתת דסתרי בצירוף שיטת הרדב"ז, שמותר לבני הפורים לומר

ברכת 'הגפן' בקידוש וברכת 'המוציא' בלחם משנה. לדעת הרי"ף (פסחים ט: מדפי הרי"ף) והרא"ש (פסחים פ"ק סוף סימן ב), ורבינו יונה והרי"ף גיאת ובה"ג (הל' קידוש והבדלה יג:), והר"ן, אין מברך ברכת 'הגפן' על יין הקידוש, אך מברך 'המוציא' על הלחם משנה. ולדעת הרד"ה (פסחים דף יט: מדפי הרי"ף) אין מברך 'המוציא'. ולדעת הרמב"ם ורבינו ירוחם (בח"א נ"ב סה ריש ע"ד) והמהר"י קולון (שורש צ אות ב) מברך 'הגפן' ולא 'המוציא'.

להלכה נפסק בשו"ע (סימן רעא סעיף ד), ובמשנ"ב (ס"ק טז-יח), אסור לטעום כלום מפורי קידוש, וכוון שנסארו בשתיה יום, צריך להפסיק מאכילתו ופורס מפה ומקדש. ואם כבר שתה לפני כן יין, מברך רק 'ויכולו' וברכת הקידוש ואינו מברך 'הגפן' על יין הקידוש והיין שבתוך הסעודה, כיון שכבר בירך בתחילת השתיה בסעודה זו. ומברך 'המוציא' על הפת, כי נאסר באכילה בשעת הקידוש על היין והוי הפסק. ויש אומרים שאין מברך 'המוציא' על הפת. ודקידוש אינו הפסק, והסיק המשנ"ב כיון שספק ברכות להקל, נוקטים שלא יברך 'המוציא'.

הב' לו ונקדש: במובא בשו"ע (סימן רעא סעיף ה), שאם אמרו 'הב' לו ונקדש', אסור דעתיהו מלמחיל, וכיון שנסארו בשתיה עד שיקדשו, אם רוצים לחזור ולשתות יין חייבים לברך 'הגפן'. ולדעת המגן אברהם (ס"ק י') והשו"ע הרב (סעיף יד) והחיי אדם (כלל ו סעיף כה), על כוס קידוש עצמו אין צריך לברך. ולדעת הניזול שבת (סעיף ה) והט"ז (ס"ק ה) גם על כוס קידוש עצמו צריך לברך. וכתב המשנ"ב (ס"ק כב) בשם ס"א, שאם לא אמרו בואו ונקדש, אין צריכין לחזור ולברך, אך שסאור לאכול אחר השקיעה קודם קידוש, האיסור לבד אין עושה היסח הדעת ולכן אינו מברך. והסיק המשנ"ב (ס"ק כא, שעה"צ ס"ק כה), מכיון שיש דעות הרבה בדיני אלו, ראוי לכל בעל נפש לזוהר שלא יבוא לידך. משמעות המשנ"ב; שבעל נפש לא יאמר 'הב' לו ונקדש', אלא יקדש מיד.

אכן בשו"ע הרב (סימן רעא סעיף א), מפורש, ומכל מקום כל בעל נפש יש לו לזוהר לכתחילה שלא לבוא לידך כיון ופיסק סעודתו ויברך ברכת המזון, קודם שייגיע זמן קידוש היום. והיינו שבעל נפש לא ימשיך סעודתו ויפרוס מפה ולקדש. והוסיף אף מנדולי הוראה שליט"א שגם מצד הרב המוציא עדיף לא לפרוס מפה ולקדש, אף שהמשנ"ב פסק שספק ברכות להקל ולא יברך, אבל ללא צורך אין לאדם להכניס עצמו למצב של 'ספק ברכות'.

4. הנוהגים שלא לפרוס

כתב המהרי"ם (סימן נו אות ח), שלכתחילה לא יתחיל הסעודה אחר שעה ועשרית פורים מפה ומקדש, כתב בלקט יוסר (הלכות פורים אות יב), שאין ממשיכים את הסעודה לביל שבת. וכן היה מנהג הרבה גדולים לגמור את הסעודה מבעוד יום גדול, ולא הסכימו לעשות פורס מפה ומקדש, הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל (ביתו נאהו קודש עמוד רג) שבבעלזא לא נהגו כן. הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצוק"ל והיה עורך את הטיש ביום א' שלאחריו, הנה"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל (שיעור חומש רש"י פרשת תרומה שנת תשל"ז), הגרי"ש אלישיב זצ"ל (מכתב הגרב"א קוק).

על פי קבלה: במובא בכך החיים (סימן רעא סוף כב), שעל פי האריז"ל (שער הכוונות), לא נכון לפרוס מפה ולקדש, כי סדר עליית העולמות והמשכת המוחין מתחיל מקבלת שבת, ואח"כ ברכו, קריאת שמע, שמונה עשרה, ויכולו, ברכת מעין שבע, והתשלום בקידוש על הכוס. ואם מקדש ואוכל קודם תפילת ערבית, הרי הוא מהפך הסדר הנעשה לביל שבת. עכ"ד. עוד ענין יש על פי קבלה, לאכול את הסעודה בפורים תכף בשחרית, כמו שכתב הרש"ש (סידור כוונות זמניות שר שלום מ:), הובא בספר מישרים אהבון (עמוד לז).

וכתב הג"ר אביגדור נבנצל שליט"א (ירושלים במועדיה פורים תשובה קפג), והג"ר אשר לונצר שליט"א (מעדני אשר שבת סימן נו), שלא לעשות כן בפורים שחל ביום שישי, שהרי לדעת המשנ"ב (סימן תרצה ס"ק טו) בברכת המזון יזכיר רק רצה, ולא יאמר 'על הניסים' כי אין הזכרת חמורה, ואם יאמר שניהם הרי זה 'תרת' דסתרי. ולבג שכתב על המניס בברכת המזון נתקלה הוא מחזירים אותו, יש אומרים שאמירת על הניסים היא לעכובא, והכרעת

השולחן 'לחם משנה' ולפרוס עליו מפה בקידוש. מאידך לדעת שו"ת **האף כל שלמה** (סימן קיג) תלה את חיוב לחם משנה במחלוקת האם צריך לברך שוב המוציא על הלחם או לא, אם צריך לברך שוב המוציא - צריך להביא לחם משנה, ואם אין צריך לברך שוב המוציא - אין צריך להביא לחם משנה. וכיון שאנחנו נוקטים שאינו מברך המוציא, גם אין צריך להביא לחם משנה. (אמנם אפשר, שרק לגבי ברכה אי אפשר לברך מספק, דספק ברכות להקל, אבל מחיוב לחם משנה אין סיבה לפוטרו).

האם פוטר את כולם: לדעת הגר"ז **אויערבאך זצ"ל** (שו"ת מנחת שלמה תניינא סימן טו אות ב) ראש הבית בוצע על לחם משנה, והבוצע פוטר את כל הסועדים בלחם משנה אפילו שאינו מוציאם בברכת המוציא. מאידך לדעת הגר"י **ישראל יעקב פישר זצ"ל** (הליכות אבן ישראל מועדים חלק ב סימן נט אות ו) אין הסועדים יוצאים בלחם משנה מהבוצע, כיון שאינו מוציאם בברכת 'המוציא', ויש שהמליצו מחמת כן שכל אחד מהסועדים יבצע לחם משנה לעצמו.

אכילת פת לאחר הקידוש: מבואר ברמ"א (סימן רעא סעיף ו), ובמשנ"ב (ס"ב) לגבי האוכל סעודה מבעוד יום, ובידך ברכת המזון וקידוש, שנחלקו הפוסקים האם אינו צריך לאכול כיון שאכל שם סעודה נחשב קידוש במקום סעודה, או דלמא צריך לאכול מעט אחר קידוש כדי שיהיה קידוש במקום סעודה. כיון שתחילת האכילה היתה של חול. ומוסיף המשנ"ב (שם ס"ב לה, ושער הציון ס"ק מג) שמצד קידוש במקום סעודה מספיק שיעור כזית, ומצד שיעור 'סעודת שבת', צריך לאכול כביצה (ולא חייב לאכול את הכביצה סמוך לקידוש).

לגבי המקבל שבת מוקדם, כתב המשנ"ב (סימן רסז ס"ק ה) יש סוברים שיהיה למשך סעודתו עד הלילה ויאלץ כזית בלילה, כיון שלומדים את חיוב שלש סעודות בשבת מהפסוק (שמות פרק טז פסוק כה) אכלהו היום כי שבת היום לה' וגו', ולכן צריך לקיים את הסעודות בשבת עצמה, ומסיים המשנ"ב ולכתחילה נכון לחוש לדבריהם.

תפילת ערבית: אחרי הסעודה צריך להתפלל מעריב בבניין, ואם רוצה לצאת באמצע הסעודה להתפלל, כתב הגר"י **אביגדור נבנצל** (ירושלים במועדיה פורים תש"ו קפב) שאם דעתו לחזור לסעודה אין זה הפסק בסעודה, ממבואר בסימן קנע סעיף ו ומשנ"ב ס"ק מז. אלא שמבואר במ"ב שאם יצא לבית הכנסת כשחוזר צריך ליטול ידיו בלא ברכה.

על הניסים בט"ו. והוסיפו שיש שנהגו לומר רק רצה, ומוסיפים על הניסים ב'הרחמן' כך שאין חשש הפסק.

6. פרטי דינים בפריסת מפה

מכסים את הפת: לדעת **המגן אברהם** (סימן רעא ס"ק ז) טעם פריסת המפה כדי שיהיה ניכר שהסעודה הוא לכבוד שבת, ומוכח מלשוננו שיש לכסות רק את הפת. וכן מפורש במשנ"ב (ס"ק טו) שמכסים את הפת. וכן הוא לפי הטעם הראשון של הרשב"ם, ככל שבתות השנה, שפורסים מפה על הלחם בעת הקידוש.

אמנם לפי הטעם השני של הרשב"ם שהוא משום סילוק השולחן, לכאורה צריך לכסות את כל השולחן. וכן מבואר בפרי מגדים (אשל אברהם ס"ק ז) בשם ה**לבוש** שפורס מפה על כל האוכל שעל השולחן ומקדש, והטעם כי מפה נחשבת כעקירת שולחן, ולכן פריסת המפה על כל השולחן נחשבת כאילו סילק את השולחן. ולפי שיטת הרי"ד שפריסת מפה בכדי שיהא להם סימן שאסורים לאכול עוד בלא קידוש, יתכן שצריך לכסות את כל השולחן, אך אולי מספיק לכסות קצת רק בשביל היכר.

7. זמן הפסקת הסעודה

לדעת הגר"ש **דבילצקי זצ"ל** (פורים משולש פרק א ו הערה יג) צריך להפסיק לאכול בשקיעת החמה ולפרוס מפה, והנשים שהדליקו נרות יפסיקו משעה שהדליקו את הנרות, אלא אם כן התנו שיוכלו להמשיך לאכול עד השקיעה. ומוסיף שאפשר לקבל שבת מוקדם ולפרוס מפה בזמן קבלת שבת, כמבואר במשנ"ב (סימן רעא ס"ק יא), וישתדל לומר לכל הפחות את הקטעים העיקריים בקבלת שבת לפני השקיעה: מְזֻמָּר לְזֶדֶד הָבָה, בּוֹאֵי כֻלָּה ג' פעמים, מְזֻמָּר שִׁיר, ד' מִלָּךְ גְּאוֹת לְכָשׁ.

נטילת ידים: לדעת **המהרש"ם** (דעת תורה סימן רעא סעיף ד) כיון שנחלקו הפוסקים האם צריך לברך שוב המוציא מחמת שהקידוש היה פסול, ומחמת ספק ברכות ההכרעה שלא יברך המוציא, לפי זה גם צריך ליטול ידים מספק לפני אכילת הלחם, ולא לברך על הנטילה משום ספק.

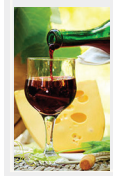
והעיר, שמסתמת כל הפוסקים משמע שאין צריך ליטול ידים, והביאור שבאמת אין כאן היסוד הדעת להצריך נטילת ידים, ורק כלפי המוציא נחלקו, וכיון שמחמת ספק ברכות להקל, נקטו להלכה כשיטה הסוברים שאין צריך לברך המוציא, גם אין דין נטילת ידים שהרי לא הסיח דעתו מאכילה.

לחם משנה: לדעת העירון **השולחן** (סעיף יג) צריך להניח על

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- 1. פורים ביום שישי:** לדעת הרמ"א צריך להתחיל את סעודת פורים קודם חצות, ולדעת ה"ד אפרים יכול להתחיל עד שעה עשירית. ובדיעבד יכול לאכול עד השקיעה כדן סעודת מצוה בזמנה. ויתפלל מנחה קודם הסעודה.
- 2. האם לפרוס ולקדש:** רבים מגדולי הפוסקים נהגו שלא לפרוס מפה ולקדש בפורים כלל מכמה טעמים שהתבארו בפנים, ויש שכתבו שעל פי הקבלה אינו ראוי, אך כנראה מגדולי הפוסקים מופיע שנהגו לפרוס מפה ולקדש בפורים.
- 3. פורס מפה ומקדש:** זמן הפסקת הסעודה סמוך לשקיעה, או מזמן שקיבל שבת, ונשים מדליקות הנרות מבעוד יום אסורות באכילה לאחר מכן אם לא עשו תנאי, ואומרים קבלת שבת ולכל הפחות מזמור לדוד, ג' פעמים בואי כלה, מזמור שיר ליום השבת, ד' מלך. ולגבי תפילת ערבית מנהגים חלוקים האם להתפלל מיד, או אחרי הסעודה. ויהא שלא יפסיק 72 דקות מהפסקת האכילה עד המשך הסעודה.
- 4. ברכת הגפן והמוציא:** נחלקו הפוסקים האם צריך לברך ברכת הגפן והמוציא כאשר מקדש ובוצע, יש סוברים שיהיה, יש סוברים רק המוציא, יש סוברים רק הגפן, ולהלכה נוקטים שלא יברך כלל. ויש שנהגו שאחר שאינו מהסעודה מוציא את המסובים בקידוש וברכת הגפן והמוציא.
- 5. הב לן ונקדש:** אם אמרו 'הב לן ונקדש' צריך לברך שוב הגפן, ונחלקו הפוסקים האם צריך לברך גם על כוס הקידוש ולכן עדיף לא לומר הב לן ונקדש כדי שלא להיכנס לספק, ובשו"ע הרב כתב שעדיף לא לפרוס מפה ולקדש מחמת הפסקות בדיני הברכות.
- 6. סדר הסעודה:** מכסים את הפת בשעת הקידוש, משום כבוד השבת, או שיתחשב כסילוק השולחן, או לסימן שאסור לאכול, ונקמ"מ האם צריך לכסות רק את הפת או את כל המאכלים. ודנו האם צריך ליטול ידים לאכילת הפת משום הפסק, או שלא נחשב היסח הדעת.
- 7. נחלקו הפוסקים האם צריך לחם משנה בבציעת הפת והאם המסובים יוצאים ידי חובה מהבוצע.** לכתחילה יאכל מיד לאחר קידוש שיעור כזית מדין קידוש במקום סעודה, ושיעור כביצה מדין סעודת שבת.
- 8. הזכרת:** לגבי הזכרת רצה ועל הניסים, נאמרו השיטות הבאות: רק רצה, שניהם, ויש אומרים על הניסים ב'הרחמן'.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: מהו שיעור כזית לאכילת מצה בליל הסדר?

האם כזית הוא כחצי ביצה או כשליש ביצה? האם יש חילוק בין שיעור דאורייתא לשיעור דרבנן? מהו השיעור לבצוע ולמסובים לשני כזיתים הראשונים של אכילת מצה, ולכזית כורכ, וכזית של אפיקומן?

מקורות: שו"ע נוטאי כלים ומשנ"ב (סימן תפז), הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל (שיעורין של תורה שיעורי המצוות עמוד 10), הג"ר חיים פנחס בניש שליט"א (מידות ושיעורי תורה עמוד ערה), הג"ר הדר מרגליות שליט"א (הידורי המדות פרק ז), הג"ר יצחק דרזי שליט"א (שבתי יצחק פסח סימן יב), הג"ר משה לייב לוי שליט"א (בית מלא חלק ב סימן פז).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המוכרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. נא להעביר את התשובה עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 300 בסך 100 שקל במזומן הרב רפאל אלחנן רבינוביץ שליט"א כולל 'זכור לשלמה' בני ברק

המדור הנוצח

לעילוי נשמת מרת לאה בת ר' אלימלך ע"ה
נלב"ע כ"ז אב ת.ג.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

קריאת המגילה ביחיד

שאלה: פורים משולש בעיריות מוקפות, שבשנה זו מקדימין לקרות את המגילה ביום שישי, מי שקורא ביחיד (כגון נשים וכדומה) האם יברך על קריאתה כבכל שנה?

תשובה: בזמנו יכול לברך, שלא בזמנו אינו יכול לברך, וכעת השאלה האם נקרא בזמנו או לא, כתב המשנ"ב (סימן תרצ ט"ק סא, סו) אם מתרמי יום ט"ו בשבת דצריכין המוקפין להקדים ולקרותו בע"ש, אי ליכא עשרה לא יברכו המוקפין עליה. ובאר בשער הציון (ט"ק נט) דזהו גם כן בכלל שלא בזמנה שאין קורין אלא בעשרה, אף דבזה הכל קורין בערב שבת, מכל מקום הואיל ודחוי הוא מזמנו המיוחד לו, לא הוציאוהו חכמים משאר שלא בזמנו.

מאידך בדיני פורים המשולש שכתב הגר"ח חפ"ח ופנפנר זצ"ל שקריאת המגילה בשנה זו י"א שצריך לזכור בה שנה' בעשרה יותר מבכל שנה כיון שאינה בזמנה, ומ"ג גם כשקורא ביחיד יברך. ובספר פורים מושלש להגר"ש דבליצקי (פרק ב הערה כח) האריך להוכיח שכך היה מנהג ירושלים, וסיים על כן במקום שקשה לקרוא בעשרה, וכגון לחולה בבית החולים וכדומה, מותר לכתחילה לקרוא ולברך ביחידות. וכ"כ בשבט יצחק (פורים המשולש ג, א) בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל דכיון שהורו חכמי ירושלים לברך ביחיד, כדעת הרמב"ם והראשונים שסוברים דבזמן שכל העולם קוראים אותה דינה כקריאה בזמנה, אם אין אפשרות לקרוא בציבור ברכו גם ביחיד. וכ"כ בהלכות שלמה (יא ד) שאם א"א לקרוא בציבור קורא ביחיד בברכה.

ואם יש עשרה נשים מבואר בחזון איש (סימן קנד ט"ק ב) שנקרא ציבור לענין ברכה כי ש פרסומי ניסא.

עדכוני הלכה

לאמיר מאכן קידוש

כתב בגיליון חוקי חיים (מספר 80 פורים תשע"ח) לאחרונה יצא גינון חדש, עם המילים "לאמיר מאכן קידוש אוף די נאנצע וועלט" ואם שרים גינון זה בסעודה זו הכנה לקידוש של ליל שבת, דינו כאילו אמרו 'בואו ונקדש' ואסורים לאכול עד שיקדשו, ועוד נפק"מ למשמעות המשנ"ב (סימן רעא ט"ק כא) שבעל פש לא יאמר 'הב לן ונקדש', אלא יקדש מיד. אכן אם שרים את הגינון בלי כוונה לקידוש כלל, אינו כאמור 'בואו ונקדש'.

נושא הגיליון הבא:

'שיעור כזית למצה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בידור הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823